Perheyrityksessä perhe omistaa yrityksen

21.3.2022

SeAMKin kautta aikojen ensimmäiset Jatkajakoululaiset kutsuttiin helmikuussa pohtimaan omistajuutta. Illan juonsi vararehtori Elina Varamäki, kokemuspuhujana esiintyi SeAMKin alumni Sofia Kukila Juustoportti Oy:ltä ja asiantuntijan puheenvuoron esitti Perheyritysten liiton johtava asiantuntija Krista Elo-Pärssinen. Omistaminen on usein itsestään selvää perheen jäsenille, mutta sen merkitys voi olla kullekin kovin erilainen. Siksi omistamisesta ja sen merkityksestä tuleekin keskustella etukäteen kuin myös omistamisen aikana aktiivisesti. Krista Elo-Pärssinen toivoo, että kaikki omistajat lähtisivät ajatuksesta ”mitä minä voin yritykselle antaa”.

Perhe – omistaminen – yritys

Ensimmäisen sukupolven omistajuus on melko selvää. Yritys on ainakin aluksi pieni ja ainoita ratkaistavia asioita on, olisiko verotuksellisesti järkevää, että molemmat puolisot omistavat siitä osuuden. Keskustelu ja päätöksenteko sekä roolijako on kahden kauppa. Jos perustajina ovat sisarukset, mielipiteitä on jo vähän enemmän ja koko omistajarakenne lähtee useampaan suuntaan nopeammin.

Toisessa sukupolvessa on vielä mahdollisuus istua samassa joulupöydässä, ja omistajat tuntevat toisensa melko hyvin. Seuraavaksi tulee kuvaan mukaan puolisoita, serkkuja ja pikkuserkkuja. Se on rikkaus, sillä osaaminen ja verkostot varmasti lisääntyvät. Kenellä on sitten valtaa, onko samalla ihmisellä myös vastuu? Kuka vaikuttaa ja kuka vastustaa? Jotta monimuotoisuus pysyy hallinnassa, on aika perustaa erilaisia rakenteita tähän omistajatiimiin, esimerkkinä perheneuvosto ja keskustella muun muassa omistajastrategiasta.

Jokaisessa perheyrityksessä on ainutlaatuinen kilpailuetu – perhepääoma

Krista Elo-Pärssinen esittää väitteen, että ”kolmannes perheyrityksen menestyksestä selittyy perhepääomalla. Sitä ei voi ostaa, sillä se kehittyy omistajaperheissä ajan myötä, eri sukupolvissa. Perhepääoma on taloudellista varallisuutta, kulttuurellisia arvoja ja perinteitä sekä sosiaalisia suhteita perheen kesken ja ulkopuolelle”. Elo-Pärssinen selvittää, että ”nämä muodostavat jokaisessa perheyrityksessä omanlaisensa kokonaisuuden, mitä on muiden vaikea jäljitellä. Siitä syntyy kilpailuetu”.

Omistamisen erilaiset motiivit ja ilmenemismuodot

Omistajuuden tavoitteena voi olla päätöksenteon ja vallan pitäminen perheessä. Siksi omistajuutta ei päästetä hajaantumaan perheen ulkopuolelle. Perheyrityksen tavoite on yleensä hallittu kasvu ja pitkän tähtäimen vakaus. Toisaalta tavoite voi olla voiton ja osingon maksimointi.

Vaikka kaksi ihmistä olisi kasvanut samassa perheessä, samojen vaikutusten alaisena, heillä on erilaisia suunnitelmia, haaveita, motivaattoreita ja pelkoja. Jokaisen omistajaksi tulevan kanssa tulisi keskustella, mitä hän omistamiselta haluaa. Yksi haluaa tulenpalavasti päästä työntämään kätensä saveen ja töihin perheyritykseen, toinen vaikuttamaan hallitukseen, kolmas on valtavasti kiinnostunut yrityksen asioista ja istuu ns. katsomon eturivissä innokkaana, neljäs on vain ylpeä perheensä yrityksestä ja omistajuudestaan. Hän kantaa yrityksen kultamerkkiä rinnassaan ja on innokas suosittelija. Joku odottaa ainoastaan mahdollisimman isoa tuottoa sijoitukselleen ja joku ei ole kiinnostunut ollenkaan eikä mistään yritykseen liittyvästä.

Suuri merkitys omistajuuden ilmenemismuodolle on varmasti sillä, onko jatkaja tullut omistajaksi omasta halustaan, velvollisuudentunteestaan vai puolipakolla.

Juustoportilla on omistajastrategia

Timo ja Marjo Keski-Kasari omistavat enemmistön Juustoportti Oy:stä, mutta ”jokaisella lapsella on osuus osakkeista, kun omistajanvaihdosta on toteutettu jo vuosien ajan omistajastrategian mukaisesti”, kertoo tytär Sofia Kukila. Sofialla on kaksi siskoa ja yksi veli. He kaikki ovat kasvaneet ja leikkineet Juustoportin askareiden keskellä ja tällä hetkellä kaikki vaikuttavat toimintaan hallituksen jäseninä. Kaksi heistä työskentelee perheyrityksessä, yksi työskentelee HR-tehtävissä muualla ja yksi opiskelee Vaasan yliopistossa. On helppo todeta, että Juustoportin perhepääoma kasvaa edelleen monipuolisesti.

SeAMKilla on nyt mahdollisuus opiskella perheyrityksen jatkamista Jatkajakoulussa

Perheyritysten omistajilla on yhteisiä arvoja mutta erilaisia motiiveja ja kompetensseja. Siksi omistajuudesta on hyvä puhua ja sitä on hyvä pysähtyä opiskelemaan ja pohtimaan Seinäjoen ammattikorkeakoulun EAKR-rahoitteisen hankkeen Jatkajakoulussa. Uusia toimintamalleja jatkuvuuden ja kasvun kiihdyttämiseksi hanke toimii toukokuusta 2021 joulukuuhun 2022.

Lue lisää Jatkajakoulusta. Koko hankkeen tiedot löytyvät täältä.

Aila Hemminki, asiantuntija TKI, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Krista Elo-Pärssinen, johtava asiantuntija, Perheyritysten liitto

Sofia Kukila, palvelupäällikkö, Juustoportti Oy